

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Warszawa / Gubernia Warszawska / Królestwo Polskie

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego (1869-1915): Gabinet archeologiczny

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

muzeum uczelniane, szkolne [uczelnie, szkoły]

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Gabinet archeologiczny był kolekcją o charakterze muzealnym tworzoną w ramach Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. W jego zbiorach znalazły się okazy przekazywane z obszaru całego królestwa, najczęściej odkrywane w czasie prowadzonych robót ziemnych. Wraz z powstaniem Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego (1869) założony został Gabinet Archeologiczny. Od 1897 r. kierował nim Teodor Wierzejewski. W 1914 r. władze uniwersyteckie zdecydowały o wywiezieniu najcenniejszych eksponatów do Petersburga i Moskwy.

Daty działalności / zakres czasowy:

1831 – zamknięcie Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego
1832 – utworzenie Dyrekcji Gabinetów Naukowych Okręgu Naukowego Warszawskiego
1869 – utworzenie Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

lokalna o charakterze krajoznawczym, ponad religijnym i ponadnarodowym

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Obszar historyczny

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	xxx	Królestwo Polskie, Warszawa ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	xxx	xxx
GODZINY OTWARCIA	xxx	po 1869: popołudnia niedzielne
DYREKTORZY	xxx	xxx
ZARZĄDCA	xxx	Cesarski Uniwersytet Warszawski
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	xxx	

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

xxx

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Gromadzenie artefaktów archeologicznych

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

xxx

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

xxx

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Mierzyński Antoni (?-?) nauczyciel łaciny i greki, wykładowca w Szkole Głównej Warszawskiej (od 1862), w latach 1869-1888 wykładowca na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim. W latach 1869[?]-1888[?] kustosz Gabinetu archeologicznego.

Pawiński Adolf (1840[1]-1896) historyk, archiwista, wykładowca Szkole Głównej Warszawskiej i na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim (historia powszechna). W latach 1888[?]-1896 kustosz Gabinetu archeologicznego.

Wierzbowski Teodor (1853-1923) historyk, archiwista, bibliograf. Od 1882 wykładowca literatury polskiej na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim, w latach 1897-1915 kustosz Gabinetu Archeologicznego na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim.

Stołyhwo Kazimierz (1880-1960) antropolog, kierownik Pracowni Antropologicznej przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, twórca Muzeum Antropologicznego przy warszawskim Towarzystwie Naukowym. Autor koncepcji muzeum przyrodniczego w Warszawie, od 1915 kurator Gabinetu Archeologicznego d. Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego.

Ryszard Ganszyniec [Gansiniec] (1888-1958) historyk kultury, filolog, wykładowca, w latach 1916-1917 kurator Gabinetu Archeologicznego na Uniwersytecie Warszawskim.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

xxx

Kalendarium (historia instytucji)

Gabinet archeologiczny Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego był kontynuatorem Gabinetu starożytnych osobliwości, działającym przy Królewskim Uniwersytecie Warszawskim, które po 1832 r. trafiły pod zarząd Dyrekcji Gabinetów Naukowych Warszawskiego Okręgu Naukowego a następnie trafiły do Muzeum Starożytności przy uniwersytecie. Do 1869 r. zbiory wzbogacane były o okazy odnajdywane w czasie prowadzonych prac budowlanych. W ten sposób do zbioru trafiły popielnice spod Łęczny, gub. lubelska, urny z okolic Tarnobrodu, Łęczycy, Nietuliska.

Pierwszym kustoszem Gabinetu był Antoni Mierzyński, kolejnym Adolf Pawiński. W 1897 r. kustoszem Gabinetu został Teodor Wierzbowski, który w 1904 r. opracował historię uniwersyteckiej kolekcji starożytności. Planował również opublikować katalog zbiorów. W 1912 r., w związku z przygotowywaną wystawą, sporządzono listę okazów znajdujących się m.in. w zbiorach Gabinetu Archeologicznego.

W 1914 r. władze uniwersyteckie zdecydowały o wywiezieniu najcenniejszych eksponatów do Petersburga i Moskwy. W 1915 r. Wierzbowski zrezygnował z funkcji kustosza zdewastowanego zbioru, a kuratorem Gabinetu Archeologicznego został mianowany Kazimierz Stołyhwo. W tym samym roku naprawiono uszkodzenia w lokalu zajmowanym przez Gabinet oraz oczyszczono i uporządkowano zbiory. Obejmowały one wówczas: przedmioty z archeologii przedhistorycznej i klasycznej, okazy etnograficzne oraz przedmioty o wartości historycznej. W związku z brakiem katalogu zbiorów przystąpiono do ich inwentaryzacji (Roman Jakimowicz). Równocześnie uzyskano zgodę na powiększenie lokalu Gabinetu o dodatkowy pokój. W 1916 r. kierownictwo nad Gabinetem zostało przekazane Ryszardowi Ganszyńcowi.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1904 – 2 259 szt. (251 nr inwentarzowych)

1897: okazy przedhistoryczne (zbiór narzędzi krzemiennych z Ossówki pow. Stopnicki, m.in. 25 szt. strzałek, część dłuta, nożyki nukleusy, skrobaczki)

1898: skorupy gliniane i narzędzia krzemienne (z cmentarzyska we wsi Luszyna pow. Kutnowski, znalezione przez I. Bielaszewskiego); 6 urn z kośćmi i spalonymi ciałami, waza brązowa (z wsi Brzeziny gm. Bródno, pow. warszawski); młotek kamienny (gub. Lubelska), fragm.. urny (Czersk); kości, krzemienie, paciorki (przedmieścia Pragi); fragm. urny (gm. Bródno, pow. warszawski)

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

brak danych

Strategia pozyskiwania zbiorów

przekazy

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

brak danych

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

xxx

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

brak danych

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

1914: przedmioty poukładane w szafach i witrynach

Wystawy czasowe

xxx

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

prawdopodobnie wywiezione do Rosji w 1914 roku

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

xxx

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

brak danych

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

brak danych

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

brak danych

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Варшавскія Университетскія Извѣстія, 1870-1915

Ajewski Konrad, 1993. Zbiory artystyczne Uniwersytetu Warszawskiego w dobie Królestwa Kongresowego, *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki*, 1993, nr 38/1, s. 51-76

Kolendo Jerzy, 1993. Zbiory zabytków archeologicznych oraz kolekcje numizmatyczne na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1816–1915, [w:] *Dzieje archeologii na Uniwersytecie Warszawskim*, red. S. K. Kozłowski, Warszawa

Kazarowa Nina A., Łobowa Wiktorija W., Kazarow Sarkis S., 2016. *Historycy Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego (1869-1915): czasy i ludzie*, przekład z języka rosyjskiego Janina Chodera, Gniezno : Instytut Kultury Europejskiej UAM

Kolendo Jerzy, 2002. Zbiory zabytków pradziejowych na Uniwersytecie Warszawskim, „Światowit”, t. 4 (45), fasc. B, s. 87-100

Łopaciński, Hieronim *Archeologiczejskij Kabinet Imperatorskiego Warszawskiego Uniwersytetu*, Światowit. Rocznik poświęcony archeologii pradziejowej i badaniom pierwotnej kultury polskiej i słowiańskiej, 1909, t. 7, s. 79-80

Markowski Artur, 2016. Uniwersytet Cesarski: uczenia a społeczeństwo, [w:] *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816–1915*, red. nauk. Kizwalter Tomasz, Warszawa: Wyd. UW, s. 723-816

Miziołek Jerzy, 2003. Wokół tematów i źródeł inspiracji: O roli Uniwersytetu Warszawskiego w tworzeniu kultury artystycznej Warszawy, [w:] *Kultura artystyczna Uniwersytetu Warszawskiego: ars et educatio*, red. Jerzy Miziołek, Warszawa: UW, s. 169-195

Przeciszewska Maria M., 2016. Uniwersytet Cesarski: środowisko naukowe 1869–1917, [w:] *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816–1915*, red. nauk. Kizwalter Tomasz, Warszawa: Wyd. UW, s. 705-722

Schiller Joanna, 2002. Powstanie Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego w świetle badań archiwalnych, *Rozprawy z Dziejów Oświaty*. T. 41 (2002), s. 93-127

Schiller-Walicka Joanna, 2016. Cesarski Uniwersytet Warszawski: między edukacją a polityką 1869–1917, [w:] *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816–1915*, red. nauk. Kizwalter Tomasz, Warszawa: Wyd. UW, s. 557-704

Stołyhwo Kazimierz, *Sprawozdanie ze stanu gabinetu archeologicznego Uniwersytetu Warszawskiego w r. 1915-ym Pamiętnik Fizyograficzny*, 1917, t. 24, dział VI, Miscellanea, s. 4-5

Szwarc Andrzej, 2016. Warszawa bez uniwersytetu 1831–1857, [w:] *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816–1915*, red. nauk. Kizwalter Tomasz, Warszawa: Wyd. UW, s. 363-414

Wierzbowski Teodor, 1904. **Arheologičeskij Kabinet' Imperatorskago Varšavskago Universiteta: istoričeskij očer'k'**, Warszawa: [s.n.]

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Archiwum Państwowe w Warszawie:

Cesarski Uniwersytet Warszawski, sygn. 103, k. 90–97.

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

brak danych

Ciekawe cytaty

„Pomimo stosunkowo długiego istnienia i usiłowań ze strony swych dyrektorów, Gabinet Archeologiczny nie mógł rozwijać się należycie. Nieznany zupełnie szerszemu ogółowi, powiększał on swe zbiory nadzwyczajnie wolno i jedynie na drodze przypadkowej. Przyczyną tego było przede wszystkim brak odpowiednich funduszków – w czasie bowiem przynależności do Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego budżet Gabinetu wynosił bodaj czy nie 100 rb. rocznie – a następnie to, że zbiory Gabinetu uległy uszczupleniu przez wywożenie do Petersburga rozmaitych wartościowych okazów i przedmiotów. Ostatnio, z chwilą wybuchu wojny w r. 1914-ym, podczas nieobecności prof. Wierzbowskiego, rosyjskie władze Uniwersyteckie wywoziły do Moskwy cały szereg cennych przedmiotów [...]” (Stołyhwo 1917: 4)

„Dużym zainteresowaniem ciesz się także bogaty gabinet archeologiczny i numizmatyczny. [...]” (Markowski 2016: 787)

UWAGI:

należy uzupełnić o materiały archiwalne

należy uzupełnić o kwerendę w Варшавскія Университетскія Извѣстія [j. rosyjski]

należy uzupełnić o wiadomości zawarte w publikacji Wierzbowskiego (1904) [j. rosyjski]

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Aldona Tołysz

Data sporządzenia karty:

2018-08-30

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

xxx

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	